

Cireres, com les que remena qui té poder. L'origen de "remena les cireres" s'explica al llibre 'L'origen de 110 dites populars. Per què diem...(1)', d'Albert Vidal, d'Albertí Editor / ACN

7'

Cultura

Per què diem “remena les cireres” i “tallar el bacallà”

El llibre 'L'origen de 110 dites populars' recull la saviesa popular acumulada per l'autor, Albert Vidal, a través del llegat familiar del seu avi i el seu pare

El llibre 'L'origen de 110 dites populars. Per què diem...?(1)', d'Albert Vidal, d'Albertí Editor / S.B.

Silvia Barroso

15/10/2023 10:04

Un avi ferroviari i un pare *teatrero*. Tots dos recorrien Catalunya, l'un dalt dels trens dels anys 20 i 30 del segle XX i l'altre fent *bolos*, durant la dictadura de Franco. Aquestes dues fonts, més la seva recerca en arxius i biblioteques, són l'origen del saber que l'**escriptor Albert Vidal** (Barcelona el 1940) ha bolcat en dos llibres que permeten descobrir l'origen i el perquè de 210 dites catalanes. Tots dos publicats per Albertí Editor, el primer ja és a les llibreries i es titula ***L'origen de 110 dites populars. Per què diem... (1)***. El segon, que es publicarà el mes que ve, serà ***L'origen de 100 dites populars. Per què diem... (2)***. Que un en tingui deu més que l'altre respon a simples qüestions logístiques. El cas és que entre els dos volums s'hi troben **respostes a gairebé totes les preguntes que un catalanoparlant es pugui fer sobre frases fetes** i el refranyer. Per exemple, per què diem "remenar les cireres" i "tallar el bacallà", dues dites que encara es mantenen força vives?

Tot i que volen dir coses similars –tenir poder, manar– l'origen d'una expressió i l'altra és molt diferent. El poder de "**remenar les cireres**" ve d'un **joc infantil** que es feia en pobles i viles per la festa del Corpus. Segons explica Albert Vidal al llibre, cada participant havia d'arreglar tantes peces de fruita com pogués. I una de les proves consistia a intentar agafar cireres que suraven en un cubell amb aigua mentre un dels rivals les remenava amb un pal, de manera que depenia d'ell que el concursant pogués atrapar-les o no. **El que remenava les cireres tenia el poder. Tant com el que tallava el bacallà, que era l'abat o el prior d'un monestir**: quan arribava la Quaresma era l'únic que podia fer el repartiment de la menja.

O caixa o faixa: el general Prim com a protagonista

Una altra expressió molt utilitzada, per referir-se a ultimàtums o desafiaments, és “o caixa o faixa”. Però segurament seran pocs els que sàpiguen que va d’una frase del general Prim del 1843. Aleshores encara era coronel i, com a governador militar de Barcelona, s’enfrontava a un fort descontentament dels catalans respecte del govern espanyol. Un dia que passava a cavall pel carrer Argenteria un ciutadà va cridar assenyalant-lo: “Aquest el que vol és la faixa!”, referint-se a la faixa de general. **Prim li va respondre: “Doncs o caixa o faixa!”**, que significava que si volien guerra la tindrien, i **ell en sortiria o en una caixa –mort– o amb una faixa –ascendit a general**, cosa que va aconseguir.

Alt com un sant Pau no és el que pensem

Ser alt com un sant Pau no té res a veure amb el sant, que la tradició diu que era més aviat baix. El perquè d’aquesta expressió és, segons *L’origen de 110 dites populars. Per què diem... (1)*, la llegenda sobre com sortien en processó els membres d’un gremi de Barcelona que tenien sant Pau com a patró. Diuen que portaven una espasa llarga i molt pesada com a arma de la ciutat, i que **l’elegit per dur-la calia que fos alt i fort**. Hi havia llista d’esperar per tenir aquest honor, i calia ser un *santpau* –el sobrenom dels membres del gremi– ben alt.

Les fitxes de l’avi heretades per l’autor del llibre

Aquests només són quatre exemples dels 210 casos explicats detalladament per Albert Vidal en els dos llibres, que arriben a punt per a la campanya de Nadal. I molta d’aquesta informació l’ha extret de **les fitxes heretades de l’avi, Domingo Vidal, Minguet. Amic de Joan Amades**, autor del *Costumari Català*. “Eren molt amics, s’intercanviaven informació de tot el que era el folklore, dades recollides a peu de carrer, pels pobles, en persona”, explica l’autor. Era un material al qual, en aquell moment, la família no donava importància. L’avi recollia aquesta informació, extreta de la gent de tot Catalunya amb qui parlava, però fins que no va morir, el 1945, d’una pulmonia, no hi van parar atenció.

Albert Vidal era molt petit aleshores, tenia 5 anys, però assegura que recorda l’avi. I després la tasca de recol·lecció va continuar amb el seu pare, també de poble en poble, fent teatre. “El 1958, quan tenia 18 anys, vaig començar a fer coses a **Ràdio Barcelona**. Vaig conèixer Jaume Picas i **vaig acabar fent una secció amb aquest material, dites, parèmies, refranys**, al seu programa”, rememora Albert Vidal conversa amb El Món.

Al llarg de la vida, Vidal ha fet ràdio, ha sigut realitzador televisiu, ha fet muntatges teatrals i ara, que fa mitja vida a Terrassa, és de l'Ateneu i de la taula d'arts escèniques del CAET, Centre d'Arts Escèniques de Terrassa. Però **mai ha deixat d'escriure**. Fa set o vuit anys va conèixer **Elisenda Albertí, de l'editorial que li publica els llibres**, i des d'aleshores ha escrit diverses obres que expliquen l'origen de costums, festes o fins i tot receptes culinàries.

Recuperar expressions que van de capa caiguda

Ara Vidal s'ha proposat intentar **que el coneixement que queda de les dites populars no es perdi**. "Tots saben que l'idioma va de capa caiguda, que també és una dita que surt al llibre [al segon volum]. **Aquestes formes d'expressió antany es feien servir molt** i s'han anat diluint tant que, quan les podries fer servir, no et surten, no les tens presents".

Es resisteix a un excés de pessimisme i afirma que "la gent, encara que no les faci servir, encara reconeix aquestes dites i sap què signifiquen, encara que no sàpiga d'on venen". **"És una riquesa cultural. Si el llibre fa que la gent les recordi, a veure si podem fer que se'n recuperi l'ús"**, afegeix formulant un desig. Espera que no calgui treure el sant Cristó gros per aconseguir-ho. I per saber d'on ve aquesta expressió, que parla de prendre mesures excepcionals, cal buscar-ho a la pàgina 185 de *L'origen de 110 dites populars. Per què diem... (1)*.

